ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠ' ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
στην υπόθεση 356/85 *

I — Πραγματικά περιστατικά και έγγραφη διαδικασία

1. Δυνάμει του βασιλικού διατάγματος 20, της 20ής Ιουλίου 1970, περί καθορισμού των συντελεστών του φόρου προστιθεμένης αξίας και περί προσδιορισμού των αγαθών και υπηρεσιών που υπόκεινται στον κάθε συντελεστή (*Moniteur belge* της 31.7.1970), όπως έχει τροποποιηθεί από τα βασιλικά διατάγματα της 25ης Μαρτίου 1977 (*Moniteur belge* της 26.3.1977) και της 16ης Νοεμβρίου 1982 (*Moniteur belge* της 20.11.1982), το Βασίλειο του Βελγίου επιβάλλει για την παράδοση ορισμένων ποτών που προορίζονται για εγχώρια κατανάλωση, και ιδίως για τους οίνους από νωπά σταφύλια, συντελεστή ΦΠΑ 25 %. Αντιθέτως, ο συντελεστής του ΦΠΑ που επιβάλλεται για το ζύθο είναι 19 %.

Το Βασίλειο του Βελγίου δεν είναι οινοπαραγωγός χώρα, διαθέτει όμως σημαντική εγχώρια παραγωγή ζύθου.

2. Με έγγραφο της 22ας Οκτωβρίου 1983, οι υπηρεσίες της Επιτροπής επέστησαν την προσοχή των βελγικών αρχών στο γεγονός ότι, δεδομένου ότι ο οίνος και ο ζύθος είναι προϊόντα ανταγωνιστικά το ένα προς το άλλο, η επιβολή συντελεστή ΦΠΑ χαμηλότερου για το ζύθο από ό,τι για τους οίνους από νωπά σταφύλια συνιστούσε παράβαση των διατάξεων του άρθρου 95, δεύτερη παράγραφος, της Συνθήκης.

Δεδομένου ότι στην ανακοίνωση αυτή δεν δόθηκε απάντηση, η Επιτροπή κάλεσε, με έγγραφο της 20ής Ιουνίου 1984, τη βελγική κυβέρνηση να της γνωστοποιήσει τις παρατηρήσεις της σχετικά με την εν λόγω παράβαση.

Με έγγραφο της 1ης Αυγούστου 1984, η βελγική κυβέρνηση απάντησε κατ' ουσία ότι η αμφισβητούμενη διαφορά συντελεστή ασκούσε πολύ μικρή επίδραση στην τιμή λιανικής πωλήσεως και επομένως δεν ήταν καθοριστική για την επιλογή του καταναλωτή. Εξάλλου, η εξέλιξη της κατανάλωσης οίνου και ζύθου στο Βέλγιο έδειχνε ότι η διαφορετική φορολόγηση δεν είχε ως αποτέλεσμα την ανάσχεση της κατανάλωσης οίνου και την παρακίνηση προς την κατανάλωση ζύθου.

Στις 16 Μαΐου 1985, η Επιτροπή διατύπωσε αιτιολογημένη γνώμη, κατ' εφαρμογή του άρθρου 169, πρώτη παράγραφος, της Συνθήκης ΕΟΚ, αναπτύσσοντας την προεκτεθείσα αιτίαση και καλώντας το Βασίλειο του Βελγίου να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για να συμμορφωθεί προς αυτήν εντός προθεσμίας ενός μηνός.

Δεδομένου ότι το Βασίλειο του Βελγίου δεν έδωσε συνέχεια στην αιτιολογημένη γνώμη, η Επιτροπή άσκησε την υπό κρίση προσφυγή με δικόγραφο της 15ης Νοεμβρίου 1985.

3. Το δικόγραφο της προσφυγής πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 19 Νοεμβρίου 1985.

Με Διάταξη της 29ης Απριλίου 1986, επετράπη στη Γαλλική Δημοκρατία να παρέμβει υπέρ της Επιτροπής.

Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

II — Αιτήματα των διαδίκων

Η *Επιτροπή* ζητεί από το Δικαστήριο:

— να αναγνωρίσει ότι το Βασίλειο του Βελγίου, θεσπίζοντας και επιβάλλοντας συντε-

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

λεστή ΦΠΑ υψηλότερο για τους οίνους από νωπά σταφύλια, που είναι εισαγόμενα προϊόντα, από ό,τι για το ζύθο, που είναι εγχώριας παραγωγής, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 95 της Συνθήκης ΕΟΚ·

— να καταδικάσει το Βασίλειο του Βελγίου στα δικαστικά έξοδα.

Το *Βασίλειο του Βελγίου* ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη.

III — Ισχυρισμοί και επιχειρήματα των διαδίκων

1. Η *Επιτροπή* υπενθυμίζει ότι το άρθρο 95 της Συνθήκης αποσκοπεί στην κατοχύρωση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών μελών υπό ομαλές συνθήκες ανταγωνισμού, μέσω της εξάλειψης κάθε μορφής προστασίας που μπορεί να προκύψει από την επιβολή εσωτερικών φόρων συνιστώντων διάκριση εις βάρος προϊόντων άλλων κρατών μελών, και στην εξασφάλιση της πλήρους ουδετερότητας των εσωτερικών φόρων έναντι του ανταγωνισμού μεταξύ εγχωρίων και εισαγομένων προϊόντων. Σε περίπτωση που είναι δεδομένη η διαφορά φόρου, η απαγόρευση της δεύτερης παραγράφου του εν λόγω άρθρου έχει εφαρμογή, όταν μεταξύ δύο προϊόντων υφίσταται σχέση ανταγωνισμού (απόφαση της 4ης Απριλίου 1968, υπόθεση 27/67, Fink-Frucht, Rec. σ. 327), χωρίς να είναι σε κάθε περίπτωση αναγκαίο να αποδεικνύεται με στατιστικά στοιχεία η ύπαρξη προστατευτικού αποτελέσματος (απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1980, υπόθεση 170/78, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, Rec. σ. 417).

Τα πιο πάνω στοιχεία συντρέχουν στην υπό κρίση περίπτωση. Αφενός, δηλαδή, ο οίνος στο Βέλγιο φορολογείται με ΦΠΑ υψηλότερο από ό,τι ο ζύθος (25 % έναντι 19 %), ενώ δεν υπάρχει παραγωγή οίνου στο Βέλγιο. Και, αφετέρου, η ύπαρξη σχέσεως ανταγωνισμού μεταξύ οίνου και ζύθου έχει γίνει δεκτή από τη νομολογία του Δικαστηρίου (προαναφερθείσα απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1980· απόφαση της 12ης Ιουλίου 1983, υπόθεση 170/78, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, Συλλογή 1983, σ. 2265).

Η άποψη της βελγικής κυβέρνησης ότι η διαφορά συντελεστή που υπάρχει μεταξύ οίνου και ζύθου έχει περιορισμένη μόνο επίπτωση στην τιμή λιανικής πωλήσεως και ότι συνεπώς δεν είναι καθοριστική για την επιλογή των καταναλωτών πρέπει να απορριφθεί. Με δεδομένη τη σχέση ανταγωνισμού μεταξύ δύο προϊόντων, κάθε διαφορά μεταξύ των φορολογικών συντελεστών που εφαρμόζονται στην ίδια φορολογική βάση, εν προκειμένω στην προστιθέμενη αξία, είναι αντίθετη προς την απαγόρευση του άρθρου 95, δεύτερη παράγραφος. Άλλωστε, μια διαφορά 6 % είναι ασφαλώς τέτοια που μπορεί να επηρεάσει την επιλογή του καταναλωτή.

Σχετικώς η Επιτροπή εκθέτει ότι η κατανάλωση ζύθου στο Βέλγιο έφτασε ένα ανώτατο σημείο το 1973 και ότι έκτοτε η τάση της είναι πτωτική. Η κατανάλωση οίνου, αντιθέτως, έχει τριπλασιαστεί κατά τα τελευταία είκοσι έτη. Κατά τα πέντε τελευταία έτη, ωστόσο, η αύξηση της κατανάλωσης οίνου επιβραδύνθηκε, για να φτάσει η κατανάλωση να σταθεροποιηθεί το 1982 και 1983. Μπορεί επομένως να υποστηριχτεί ότι η προοδευτική αύξηση της κατανάλωσης του οίνου ανασχέθηκε για να σταματήσει τελικά, με την εισαγωγή υψηλότερου φορολογικού συντελεστή για τον οίνο. Εν πάση περιπτώσει, δεν είναι απορριπτέα η υπόθεση ότι η κατανάλωση οίνου θα είχε αυξηθεί ακόμα περισσότερο αν δεν είχε αυξηθεί ο συντελεστής του ΦΠΑ επί του οίνου.

Ούτε μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα της βελγικής κυβέρνησης ότι ο οίνος, κατ' αντιδιαστολή προς το ζύθο, είναι προϊόν πολυτελείας. Πρέπει, καταρχάς, να αναγνωριστεί ότι, λόγω ακριβώς της υπέρμετρης φορολογίας που το βαρύνει σε ορισμένα κράτη μέλη, μπορεί να αποκτήσει το χαρακτήρα «προϊόντος πολυτε-

λείας » ένα εμπόρευμα που σε άλλα κράτη μέλη αποτελεί προϊόν τρέχουσας κατανάλωσης. Επιπλέον, στην προοπτική της αλληλοδιείσδυσης των αγορών, η απόδοση του χαρακτηρισμού του « προϊόντος πολυτελείας » σε ένα προϊόν που είναι τρέχουσας κατανάλωσης σε άλλα κράτη μέλη εισάγει ένα στοιχείο αποτροπής στην επιλογή του καταναλωτή. Τέλος, αν εξαιρεθούν οι τοπωνυμικοί οίνοι ποιότητας και οι οίνοι εξαιρετικής εσοδείας, που αντιπροσωπεύουν μικρό μόνο κλάσμα των αγορών, όπως υπάρχει στο Βέλγιο ένα φάσμα οίνων κοινής και ανώτερης ποιότητας, έτσι υπάρχει και ένα φάσμα ζύθων τρέχουσας κατανάλωσης και ζύθων των λεγομένων « πολυτελείας », στους οποίους υπάρχει επίσης διαβάθμιση των τιμών.

Εσφαλμένα επίσης υποστηρίζει η βελγική κυβέρνηση ότι μόνο οι ελαφρείς και φτηνοί οίνοι βρίσκονται σε ανταγωνισμό με το ζύθο κατά την έννοια του άρθρου 95, δεύτερη παράγραφος, της Συνθήκης. Η αντίληψη αυτή δεν ευρίσκει έρεισμα στην προαναφερθείσα απόφαση της 12ης Ιουλίου 1983, όπου διευκρινίζεται απλώς ότι η ανταγωνιστική σχέση μεταξύ οίνου και ζύθου πρέπει να στοιχειοθετείται με βάση τους οίνους που είναι οι πιο προσιτοί στο ευρύ κοινό, δηλαδή τους ελαφρότερους και φτηνότερους οίνους. Η εν λόγω απόφαση αναφέρεται ωστόσο σε όλους τους ελαφρούς οίνους από νωπά σταφύλια. Το αστήρικτο του ισχυρισμού της βελγικής κυβέρνησης καθίσταται ακόμα σαφέστερο, δεδομένου ότι το Βέλγιο παράγει, μεταξύ των 300 διαφορετικών τύπων ζύθου, πολλούς τύπους που πωλούνται σε τιμή ανώτερη από 100 βελγικά φράγκα (FB) ανά λίτρο, ενώ οι πιο συνηθισμένοι οίνοι έχουν τιμή κατώτερη από το ποσό αυτό.

Τέλος, η Επιτροπή υπενθυμίζει την από 24 Απριλίου 1985 πρόταση οδηγίας της, για τον καθορισμό ορισμένων κανόνων όσον αφορά τους έμμεσους φόρους που επηρεάζουν την κατανάλωση οινοπνευματωδών ποτών (ΕΕ 1985, C 114, σ. 6). Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της εν λόγω προτάσεως οδηγίας επιβεβαιώνει την άποψη ότι κάθε κράτος μέλος οφείλει να επιβάλλει τον ίδιο συντελεστή ΦΠΑ στον μη αφρώδη οίνο και στο ζύθο.

2. Η *γαλλική κυβέρνηση* υπενθυμίζει ότι, κατά την προαναφερθείσα απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1980, το άρθρο 95 αποσκοπεί « στην άρση των προσκομμάτων της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και των ομαλών συνθηκών ανταγωνισμού μεταξύ κρατών μελών, που μπορούν να προέλθουν από την εφαρμογή του συστήματος των εσωτερικών φόρων κατά τρόπο προστατευτικό ή εισάγοντα διακρίσεις ». Προς το σκοπό αυτό, η δεύτερη παράγραφός του εφαρμόζεται στη φορολογική μεταχείριση προϊόντων που, χωρίς να ανταποκρίνονται στο κριτήριο του ομοειδούς, « βρίσκονται, εντούτοις, σε ανταγωνιστική σχέση, είτε μερική είτε ενδεχόμενη, με ορισμένα προϊόντα της χώρας εισαγωγής ». Με την επίσης προαναφερθείσα απόφαση της 12ης Ιουλίου 1983, έγινε δεκτό ότι τέτοια σχέση ανταγωνισμού υπάρχει μεταξύ οίνου και ζύθου.

Δεν μπορεί ασφαλώς να αμφισβητηθεί η ελευθερία των κρατών μελών να θεσπίζουν διαφοροποιημένα φορολογικά συστήματα για ορισμένα προϊόντα, σε συνάρτηση με ορισμένους στόχους. Τα συστήματα αυτά πρέπει όμως να είναι τέτοια που να αποφεύγουν κάθε μορφή άμεσης ή έμμεσης διάκρισης κατά των εισαγομένων προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών ή προστασίας ορισμένων εγχωρίων ανταγωνιστικών προϊόντων (απόφαση της 27ης Μαΐου 1981, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 142 και 143/80, Essevi και Salengo, Συλλογή 1981, σ. 1413).

Περαίνοντας, η γαλλική κυβέρνηση φρονεί ότι η καθιέρωση ενιαίου συντελεστή για τους οίνους, που είναι εισαγόμενα προϊόντα, σαφώς υψηλότερου από τον επίσης ενιαίο συντελεστή που εφαρμόζεται στους ζύθους, που παράγονται στο Βέλγιο, έχει ως αποτέλεσμα την προστασία της εγχώριας παραγωγής και συνιστά, για το λόγο αυτό,παράβαση του κανόνα της απαγόρευσης των φορολογικών διακρίσεων του άρθρου 95.

3. Η *βελγική κυβέρνηση* εξηγεί καταρχάς ότι οι συντελεστές ΦΠΑ που εφαρμόζονται στον οίνο και στο ζύθο διαφέρουν μόνο στο στάδιο της παραδόσεως στον καταναλωτή. Όσον αφορά την επιτόπου κατανάλωση (σε ξενοδοχεία, εστιατόρια, καφετέριες, κλπ.), ισχύει ο

ίδιος συντελεστής ΦΠΑ στον οίνο και στο ζύθο, ήτοι 17 %. Όταν το 1977 αυξήθηκε ο φορολογικός συντελεστής του οίνου από 14 % σε 25 %, αυξήθηκε ταυτόχρονα και ο συντελεστής για διάφορες παροχές υπηρεσιών, που κατ' ανάγκη προσφέρονται από εγχώριες επιχειρήσεις (π. χ. κομμωτήρια, φροντίδες αισθητικής, ξενοδοχεία και επισιτισμός). Αυτό αποτελεί ένδειξη περί του ότι η εν λόγω αύξηση δεν έγινε με καθαρά ταμειακά κίνητρα, ούτε, πολύ περισσότερο, εμπνεόταν από τάσεις προστατευτισμού. Εξάλλου, από το 1977 και έπειτα, ο ΦΠΑ επί του οίνου παρέμεινε αμετάβλητος, ενώ ο ΦΠΑ επί των άλλων ποτών, και ιδίως του ζύθου, αυξήθηκε. Και τούτο με αποτέλεσμα τη συνεχή μείωση, από το 1977 και μετά, της απόστασης μεταξύ ΦΠΑ επί του ζύθου και ΦΠΑ επί του οίνου.

Η βελγική κυβέρνηση παρατηρεί στη συνέχεια ότι το άρθρο 95, δεύτερη παράγραφος, της Συνθήκης, που αφορά τα ανταγωνιστικά προϊόντα, δεν αναφέρεται σε κάθε διαφορά φορολογίας, αλλά μόνο σε τέτοιες διαφορές που έχουν ως αποτέλεσμα την προστασία της εγχώριας παραγωγής. Απαιτεί επομένως η εν λόγω διάταξη να γίνεται εκτίμηση των πιθανών οικονομικών αποτελεσμάτων του συγκεκριμένου εσωτερικού φόρου· στο πλαίσιο της εκτίμησης αυτής πρέπει να ερευνάται και το ζήτημα αν το ύψος του φόρου είναι τέτοιο, που να μπορεί πράγματι να παραγάγει το προστατευτικό αποτέλεσμα, που αποδοκιμάζεται από τη Συνθήκη.

Σχετικά με τον προστατευτικό ή μη χαρακτήρα της αμφισβητούμενης νομοθεσίας, πρέπει καταρχάς να οριστεί σε ποιο πεδίο μπορεί να λειτουργήσει ο ελεύθερος ανταγωνισμός μεταξύ οίνου και ζύθου, εν συνεχεία η ένταση του ανταγωνισμού μεταξύ των προϊόντων αυτών και, τέλος, η επίπτωση που ενδέχεται να έχει η διαφορά φορολογικής επιβάρυνσης στην επιλογή του καταναλωτή.

Όσον αφορά, πρώτον, το πεδίο στο οποίο εκτείνεται η σχέση ανταγωνισμού, από την προαναφερθείσα απόφαση της 12ης Ιουλίου 1983 προκύπτει ότι μόνο οι ελαφρείς και φτηνοί οίνοι βρίσκονται σε ανταγωνισμό προς το ζύθο. Με την εν λόγω απόφαση αναγνωρίστηκε ότι, λαμβανομένων υπόψη των μεγάλων διαφορών μεταξύ των οίνων ως προς την ποιότητα και, επομένως, ως προς την τιμή, η σχέση ανταγωνισμού μεταξύ του ζύθου, ποτού λαϊκής και ευρείας καταναλώσεως, και του οίνου πρέπει να στοιχειοθετηθεί με βάση τους οίνους που είναι πιο προσιτοί στο ευρύ κοινό, και τέτοιοι γενικά είναι οι ελαφρότεροι και οι φτηνότεροι. Κατά συνέπεια, σχέση ανταγωνισμού δεν υφίσταται μεταξύ του συνόλου των οίνων, αφενός, και του συνόλου των ζύθων, αφετέρου, αλλά μόνο μεταξύ των ελαφρότερων και φτηνότερων οίνων, αφενός, και του ζύθου, αφετέρου.

Όσον αφορά, δεύτερον, την ένταση του ανταγωνισμού μεταξύ οίνου και ζύθου, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, γενικότερα, ο βαθμός ανταγωνισμού μεταξύ δύο προϊόντων ποικίλλει σε συνάρτηση με τη φύση των προϊόντων και τις καταναλωτικές συνήθειες, καθώς και με την τιμή. Το Βέλγιο είναι μια χώρα όπου ο ζύθος είναι κατ' ουσία παραδοσιακό προϊόν. Αν κατά τα τελευταία έτη η κατανάλωση ζύθου υποχώρησε κάπως υπέρ του οίνου και των άλλων οινοπνευματωδών, παραμένει γεγονός ότι η κατανάλωση ζύθου αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των εθίμων και συνηθειών του βελγικού πληθυσμού. Συνεπώς, η φύση του προϊόντος και οι καταναλωτικές συνήθειες έχουν ως αποτέλεσμα να παραμένει πολύ περιορισμένος ο ανταγωνισμός του οίνου σε σχέση προς το ζύθο.

Η σχέση ανταγωνισμού μειώνεται ακόμα περισσότερο λόγω της σημαντικής διαφοράς τιμών που υφίσταται μεταξύ των δύο αυτών προϊόντων. Πράγματι, η τιμή ενός λίτρου οίνου κοινής ποιότητας, περιλαμβανομένων όλων των φόρων, βρίσκεται κατά μέσο όρο στα 125 FB περίπου (100 FB χωρίς ΦΠΑ), ενώ η τιμή ενός λίτρου ζύθου είναι κατά μέσο όρο περίπου 29,75 FB (25 FB χωρίς ΦΠΑ). Καθίσταται έτσι φανερό ότι η τιμή του οίνου είναι κατά μέσο όρο τέσσερις φορές υψηλότερη από την τιμή του ζύθου.

Δεν μπορούν στο πλαίσιο αυτό να ληφθούν υπόψη οι ζύθοι πολυτελείας, οι οποίοι παρασκευάζονται σύμφωνα με βιοτεχνικές μεθόδους και σε πολύ περιορισμένες ποσότητες και δεν συνιστούν συνεπώς κατηγορία αντιπροσωπευόμενη από σημαντικές ποσότητες στην αγορά. Η σχέση ανταγωνισμού μεταξύ οίνου και ζύθου δεν μπορεί, εξάλλου, να επεκταθεί ούτε σε όλους τους ελαφρείς οίνους από νωπά σταφύλια, στους οποίους περιλαμβάνονται και ο τοπωνυμικοί οίνοι ποιότητας και οι οίνοι εξαιρετικής εσοδείας, δεδομένου ότι αυτοί αντιπροσωπεύουν μικρό μόνο κλάσμα των αγορών. Όπως επίσης είναι άτοπο να συγκρίνεται ένας ζύθος υψηλής γαστρονομικής αξίας με έναν οίνο μέτριας ποιότητας· με αυτό τον τρόπο θα συγκρινόταν η ακριβότερη μπύρα στη βελγική αγορά με τους πιο φτηνούς οίνους στην ίδια αγορά.

Όσον αφορά, τρίτον, την επίπτωση που ασκεί στην επιλογή του καταναλωτή η διαφορά φορολογήσεως του ζύθου και του οίνου, είναι σκόπιμο να υπομνηστεί ότι μόνο ένα κλάσμα 2/3 της συνολικής κατανάλωσης οίνου, ήτοι η κατανάλωση εκτός του τομέα των ξενοδοχείων, εστιατορίων και καφετεριών, υπόκειται σε φορολογικό συντελεστή υψηλότερο από ό,τι η μπύρα. Έτσι η διαφορά συντελεστή μεταξύ οίνου και ζύθου δεν είναι πράγματι 6 % (ήτοι 25 % μείον 19 %), αλλά, από μακροοικονομική σκοπιά, είναι τα 2/3 του 6 %, ήτοι περίπου 4 %. Αυτή η διαφορά συντελεστή ασκεί μόνο πολύ ασθενή επίδραση στην τιμή.

Εν πάση περιπτώσει, δεδομένου ότι πρόκειται για δυο προϊόντα διαφορετικά ως προς τη σύσταση και το κόστος παραγωγής, δυσχερώς μπορεί να μετρηθεί από ποιο σημείο και ύστερα η μεταβολή της τιμής πωλήσεως αρχίζει να μεταφράζεται σε μεταβολή των καταναλωτικών συνηθειών. Αν υποτεθεί ότι η τιμή του οίνου ήταν ίση ή κατώτερη της τιμής του ζύθου, θα μπορούσε το πολύ να υποστηριχτεί, βάσει συγκρίσεως με άλλες ανάλογες περιπτώσεις, ότι δεν θα αποκλειόταν μια κάποια αλλαγή των καταναλωτικών συνηθειών. Η υπόθεση αυτή όμως δεν ισχύει εν προκειμένω, δεδομένου ότι, ακόμη και άνευ ΦΠΑ, ο οίνος στοιχίζει κατά μέσο όρο τέσσερις φορές ακριβότερα από το ζύθο.

Επομένως, η μόνη ορθή μέθοδος για να εκτιμηθεί το προστατευτικό αποτέλεσμα μιας διαφοράς φορολογικής επιβάρυνσης έγκειται στη σύγκριση των μέσων τιμών πωλήσεως των δύο προϊόντων, περιλαμβανομένου του ΦΠΑ, αφενός, όταν τους εφαρμόζονται δύο διαφορετικοί συντελεστές και, αφετέρου, όταν τους εφαρμόζεται ενιαίος συντελεστής, εν προκειμένω 25 %. Σ' αυτή την περίπτωση, θα σημειωνόταν μείωση της διαφοράς τιμής οίνου και ζύθου κατά 1,50 FB μόνο (31,25 FB αντί 29,75 FB ανά λίτρο μπύρας, έναντι 125 FB ανά λίτρο οίνου). Απ' αυτό συνάγεται ότι, και αν ακόμη εφαρμοστεί ο ίδιος συντελεστής, η διαφορά τιμής μεταξύ των δύο προϊόντων εξακολουθεί να παραμένει 93,75 FB ανά λίτρο, πράγμα που σημαίνει ότι κανενός δεν θα επηρεαζόταν η επιλογή από μια τέτοια απειροελάχιστη μείωση της διαφοράς τιμής.

Περαίνοντας, η βελγική κυβέρνηση φρονεί ότι, ενόψει της ασθενούς σχέσεως ανταγωνισμού που υπάρχει μεταξύ των δύο προϊόντων, της ελάχιστης επίδρασης που ασκεί στις αντίστοιχες τιμές τους η διαφορά φορολογικού συντελεστή, καθώς και της ανυπαρξίας επιπτώσεως του μέτρου αυτού στη συμπεριφορά των καταναλωτών, πρέπει να συναχθεί ότι η αμφισβητούμενη νομοθεσία είναι απηλλαγμένη οιουδήποτε προστατευτικού χαρακτήρα, έστω και έμμεσου.

U. Everling
εισηγητής δικαστής